

До спеціалізованої вченої ради
ДФ 41.884.060 у Одеському
державному університеті
внутрішніх справ
(65014, м. Одеса, вул. Успенська, 1)

ВІДГУК
ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА – ДОКТОРА ЮРИДИЧНИХ НАУК,
ПРОФЕСОРА ДЖАФАРОВОЇ ОЛЕНИ В'ЯЧЕСЛАВІВНИ – НА
ДИСЕРТАЦІЮ КАПУЛЯКА ВІТАЛІЯ ПЕТРОВИЧА «ПРАВОВЕ ТА
ОРГАНІЗАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАПОБІГАННЮ
ПРАВOPOPУШЕННЯМ, ЩО ВЧИНЯЮТЬСЯ ДІТЬМИ», ПОДАНУ НА
ЗДОБУТТЯ НАУКОВОГО СТУПЕНЯ ДОКТОРА ФІЛОСОФІЇ ЗА
СПЕЦІАЛЬНІСТЮ 081 «ПРАВО»

Актуальність теми дисертації.

У сучасному українському суспільстві питання запобігання правопорушенням, що вчиняються дітьми, набуває особливої актуальності. Це пов'язано з низкою факторів, серед яких:

- перманентно велика кількість правопорушень, що вчиняються неповнолітніми;
- зниження рівня соціальної та економічної захищеності дітей, фактором чого було повномасштабне вторгнення росії на територію Української держави;
- вплив негативних соціальних факторів, зокрема, на дітей негативно впливає поширення жорстокості, насильства, алкоголізму, наркоманії, проституції тощо;
- недосконалість системи запобігання правопорушенням, що вчиняються дітьми (у цьому аспекті погодимось з тезою дисертанта про те, що існуюча система не завжди ефективно працює, що призводить до повторних правопорушень з боку дітей, що, негативно впливає на стан правопорядку).

У зв'язку з вказаними чинниками, слід вказати, що вивчення правового та організаційного забезпечення запобігання правопорушенням, що вчиняються дітьми, є надзвичайно актуальним. Відповідні комплексні розробки означеного

предмету є підґрунтям для розробки більш ефективних механізмів запобігання правопорушенням (профілактична робота з дітьми та їхніми сім'ями; забезпечення соціальної та економічної підтримки дітей; розвиток системи виховання та освіти; залучення до роботи з дітьми психологів, соціальних працівників, юристів; посилення контролю за дотриманням прав дітей), підвищення рівня правової культури дітей та їхніх батьків (що дозволить дітям та сім'ям краще розуміти свої права та обов'язки, а також знати, як діяти в складних ситуаціях), створення сприятливих умов для розвитку дітей та їхньої соціалізації. Що в кінцевому рахунку дозволить дітям бути повноцінними членами суспільства та не вчиняти адміністративних та кримінальних правопорушень.

Вивчення правового та організаційного забезпечення запобігання правопорушенням, що вчиняються дітьми, повинне здійснюватися комплексно, з урахуванням усіх факторів, які впливають на цю проблему, що дозволить розробити дієві механізми запобігання правопорушенням та створити умови для здорового розвитку дітей.

Крім того, вивчення цієї теми є необхідним для вдосконалення діяльності працівників правоохоронних органів, оскільки дозволить їм краще розуміти як правильно діяти в ситуаціях, коли діти стають жертвами злочинів або самі вчиняють правопорушення.

Таким чином, вивчення правового та організаційного забезпечення запобігання правопорушенням, що вчиняються дітьми, є важливим завданням, яке потребує спільних зусиль держави, суспільства та сім'ї. Тому обрання дисертантом саме цієї теми відповідає вимогам актуальності та вказує на важливість отриманих автором результатів.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертація відповідає положенням такого правового акту, що визначає мету наукових розробок, як Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року, що затверджені Указом Президента України від 30 вересня 2019 р.

№ 722/2019, оскільки основні положення і висновки роботи допомагають досягти такої цілі: «сприяння побудові миролюбного і відкритого суспільства в інтересах сталого розвитку, забезпечення доступу до правосуддя для всіх і створення ефективних, підзвітних та заснованих на широкій участі інституцій на всіх рівнях».

Окрім цього, дисертація виконана в межах низки тем наукових розробок Одеського державного університету внутрішніх справ та його підрозділів: у межах теми наукових досліджень Одеського державного університету внутрішніх справ «Пріоритетні напрямки розвитку реформування правоохоронних органів в умовах розгортання демократичних процесів у державі» (реєстраційний номер 0123U103538); науково-дослідної роботи факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування Одеського державного університету внутрішніх справ «Забезпечення прав і свобод особи в умовах транзитивного суспільства: сучасний вимір» (реєстраційний номер 0123U103760); інституту права та безпеки Одеського державного університету внутрішніх справ «Державно-правові засади формування безпекового середовища в Україні» (реєстраційний номер 0123U103716).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Дисертація ґрунтується на широкому аналізі наукової літератури, нормативно-правових актів та окремих практиках міжнародного характеру. Автор докладно розглядає існуючі підходи до запобігання правопорушенням серед дітей, визначає переваги та недоліки різних заходів.

У роботі використовуються різноманітні наукові методологічні засоби, такі як порівняльний аналіз, системний підхід, методи соціологічного дослідження та статистичної обробки даних. Це забезпечує комплексний підхід до вирішення поставлених завдань.

Дисертація спирається на власні емпіричні дослідження автора, включаючи опитування, інтерв'ю, аналіз статистичних даних, що дозволяє зробити висновки на основі реальних даних і підтвердити їх достовірність.

Автор аналізує і критично оцінює чинні правові норми та організаційні заходи щодо запобігання правопорушенням серед дітей, виявляє прогалини та недоліки в існуючій системі.

Висновки дисертації чітко обґрунтовані на основі проведеного аналізу і досліджень. Рекомендації автора спрямовані на вдосконалення правового регулювання та організаційних заходів, що сприяють зменшенню рівня правопорушень серед дітей.

Дисертація містить нові підходи до вирішення проблеми запобігання правопорушенням, що вчиняються дітьми, пропонує інноваційні моделі правового та організаційного забезпечення.

Таким чином, аналіз дисертації демонструє високий ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій. Використання широкого спектра методів дослідження, глибокий аналіз існуючих проблем та розробка нових підходів свідчать про високий науковий рівень роботи та її практичну значущість.

Наукова новизна одержаних результатів.

Дисертація є однією з перших, що систематично розглядає правові та організаційні аспекти запобігання правопорушенням, які вчиняються дітьми, та визначає шляхи підвищення ефективності профілактичної діяльності, надаючи рекомендації щодо вдосконалення національного законодавства.

У дисертації обґрунтовано, що запобігання правопорушенням, які вчиняються дітьми, є цілеспрямованою діяльністю з державно-владним характером, спрямованою на забезпечення правопорядку через вплив на фактори ризику правопорушень і здійснюваною в межах законних повноважень. Ця дефініція дозволяє визначити основними суб'єктами запобігання правопорушенням дітей органи правопорядку та органи й служби,

створені державою чи органами місцевого самоврядування, у справах дітей. Також вона допомагає розмежувати суб'єктів запобігання правопорушенням дітей від інституцій, що залучаються до виконання окремих завдань профілактики правопорушень.

Особливу увагу варто приділити обґрунтуванню автором розгляду системи профілактики правопорушень дітей через виокремлення таких підсистем:

- нормативної, яка представляє собою сукупність юридичних норм і принципів, що регулюють суспільні відносини щодо виявлення факторів правопорушень та впливу на них з метою збереження правопорядку,
- інституційної, яка складається з органів публічної влади, служб та установ, що є суб'єктами профілактичної діяльності,
- функціональної, яка охоплює саму діяльність суб'єктів профілактики правопорушень, що вчиняються дітьми.

Особливий акцент зроблено на тривірневій структурі нормативної підсистеми.

Варто також вказати на виокремлення та опис автором:

- організаційного напрямку удосконалення профілактики правопорушень дітей, який зосереджується на нормативно-правовому регулюванні загальних засад профілактичної діяльності, визначенні суб'єктного складу та його функцій;
 - тактичного напрямку удосконалення профілактики правопорушень дітей, який стосується нормативно-правового регулювання окремих аспектів профілактичної діяльності, таких як проведення профілактичних заходів і процесуальних дій,
- а також надання ряду пропозицій щодо покращення національного законодавства у цій сфері.

Окрім цього дисертантом сформульовано низку інших положень, що удосконалюють існуючі наукові підходи до вирішення окремих науково-дослідних завдань або які розвивають існуючі наукові положення.

Наукова і практична цінність дисертації

Цінність дисертаційного дослідження полягає в тому, що отримані автором положення, висновки та пропозиції можуть бути використані в різних соціальних сферах:

– науково-дослідна робота: для вивчення окремих аспектів запобігання правопорушенням, які вчиняються дітьми (акт впровадження Одеського державного університету внутрішніх справ від 02 квітня 2024 року);

– освітня сфера: у навчальному процесі при підготовці курсантів закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання (акт впровадження Одеського державного університету внутрішніх справ від 20 березня 2024 року);

– правозастосування: для вдосконалення діяльності підрозділів ювенальної превенції щодо запобігання правопорушенням, які вчиняються дітьми;

– правотворчість: для вдосконалення національного законодавства у сфері організаційно-правових аспектів профілактики правопорушень, що вчиняються дітьми.

Повнота викладу основних результатів дисертації у наукових фахових виданнях.

Наукові положення, висновки, пропозиції та рекомендації автора повністю викладені у публікаціях, що відповідають чинним вимогам. Основні теоретичні положення та висновки дослідження представлені у 7 наукових працях, зокрема: 4 статті у наукових фахових виданнях України, 1 наукова стаття у періодичному юридичному виданні іноземної держави, 2 публікації в матеріалах наукових заходів.

Вказані публікації дисертанта висвітлюють основні положення дисертаційного дослідження.

Дотримання академічної доброчесності.

Аналіз дисертаційного дослідження свідчить про те, що всі запозичення у роботі (у тому числі й запозичення окремих ідей) належним чином оформлені. Це дозволяє підтвердити, що дисертант дотримався принципів академічної доброчесності.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації.

Дисертація Капуляка Віталія Петровича, як будь-яка наукова робота, містить низку положень, що можуть бути дискусійними та є предметом обговорення під час публічного захисту.

1. У підрозділі 2.1 дисертантом висвітлюється питання співвідношення поняття «запобігання» з суміжними поняттями (у контексті предмету дослідження). Однак, вважаємо, що це питання потребує додаткової аргументації, виходячи, зокрема, з усталеного використання у вітчизняній правничій науці.

2. У цілому погоджуючись з дисертантом щодо можливості залучення до вивчення предмету гносеології засобів квалітативної методології, варто вказати на необхідність більш широкого використання потенціалу цієї методології, що могло, наприклад, виявитись у глибокому аналізі психологічної складової профілактики правопорушень, що вчиняються дітьми.

3. Вважаємо, що при аналізі статистичної інформації дисертанту доцільно було б взяти за основу дані певного часового проміжку (наприклад, п'ять років, десять років тощо), що дозволило б урахувати не тільки стан профілактичної діяльності на момент проведення дослідження, але й дозволило б виокремлювати певні тенденції цієї роботи, що додало б дисертації більшої переконливості.

4. По тексті роботи міститься низка обґрунтованих дисертантом змін до національного законодавства (при цьому основний масив таких пропозицій викладено у розділі 3 дисертації). Вважаємо, що технічне оформлення усіх запропонованих пропозицій в межах окремого додатку полегшило б сприйняття цих змін та сформувало б їх комплексне, системне бачення.

Однак, слід наголосити, що ці зауваження носять дискусійний характер та не зменшують наукову і практичну значимість проведеного дослідження.

Висновок.

Таким чином, в рамках дисертаційного дослідження автор представив ряд нових наукових положень, розроблених самостійно. Їх практичне застосування спрямоване на вирішення важливої науково-прикладної задачі у сфері профілактики правопорушень серед дітей. Ці розробки свідчать про значний внесок автора у розвиток вітчизняної правничої науки.

Зміст дисертації Віталія Петровича Капуляка під назвою «Правове та організаційне забезпечення запобіганню правопорушенням, що вчиняються дітьми» повністю відповідає всім чинним вимогам, які пред'являються до робіт, що претендують на присудження ступеня доктора філософії, а також вимогам до оформлення дисертаційних досліджень.

З огляду на вищезазначене, автору роботи, Віталію Петровичу Капуляку, слід присудити науковий ступінь доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Офіційний опонент:

Завідувач кафедри
поліцейської діяльності
та публічного адміністрування
факультету № 3
Харківського національного
університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, професор

Олена ДЖАФАРОВА